

We mogen ons dezer dagen toch een stukje veiliger voelen

Deze studie toont aan dat de meteorologie in 50 jaar tijd een enorme evolutie heeft gekend. In het KMI wordt veel aandacht besteed aan technieken om gevaarlijk weer zo accuraat mogelijk te voorspellen en de regering en bevolking tijdig te waarschuwen. Het verrichten van case-studies uit het verleden met de huidige technologie heeft grote waarde voor de huidige en toekomstige meteorologen. Men kan immers de kwaliteit van een atmosfeermodel testen en de weerkaarten van toen in het geheugen griffen, om paraat te zijn als zich een gelijkaardige situatie opnieuw voordoet.

Dit artikel pretendeert zeker niet dat er geen missers meer zullen begaan worden bij zwaar weer of stormweer. Toch suggereert het wel dat de kans op een slechte voorspelling van een storm van die geografische omvang én duur gevoelig kleiner is geworden.

Dit artikel is een licht gewijzigde versie van een bijdrage van de auteur n.a.v. de herdenking van de overstromingsramp van 1953. Het kwam tot stand door een goede internationale samenwerking met het Amerikaanse NOAA (National Oceanographic and Atmospheric Administration) en een uitstekende nationale samenwerking tussen het federale KMI en het gewestelijke AWZ (administratie Waterwegen en Zeewezen). Freddy Hubrechtsen van de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate willen we in het bijzonder danken voor het ter beschikking stellen van de originele foto's van de overstromingen aan onze kust in 1953.

ir. David Dehenauw
Meteoroloog en Marien Meteoroloog KMI
Manager Oceanografisch Meteorologisch
Station Zeebrugge (OMS)
Koninklijk Meteorologisch Instituut (KMI)
E-mail: David.Dehenauw@kmi.be

EEN TOEKOMST VOOR HET WATER, WATER VOOR DE TOEKOMST: HET VOORONTWERP VAN DECREET INTEGRAAL WATERBELEID

Het belangt ons allen aan, en meer dan we misschien wel vermoeden. Met de Europese Kaderrichtlijn Water (afgekort KRW), van kracht sinds 22 december 2000, is een nieuw tijdperk aangebroken. Deze richtlijn van het Europees Parlement en de Raad 'tot vaststelling van een kader voor Communautaire maatregelen betreffende waterbeleid', is immers het raamwerk voor een integraal waterbeleid van de Unie én alle lidstaten. De richtlijn zal ongetwijfeld de manier waarop individuen, lokale en nationale overheden en beleidsmensen omgaan met water drastisch wijzigen. Of het nu om grondwater of oppervlaktewater gaat, om waterkwaliteit (vervuiling) of waterkwantiteit (wateroverlast en -schaarste), om bevaarbare of onbevaarbare waterlopen groot en klein, om de natuurlijke kwaliteit (oever, meanders,...) dan wel het gebruik, Europa

kijkt van nu af aan mee over de schouder van de lidstaten. En om te voldoen aan de verplichting om tegen eind 2003 de Europese Kaderrichtlijn om te zetten in interne (lees: Vlaamse) wetgeving, ligt momenteel een voorontwerp van decreet integraal waterbeleid voor.

Het voorontwerp in een notendop

Met het ontwerp van decreet integraal waterbeleid wil Vlaanderen komaf maken met de versnipperde bevoegdheden over het beheer van watersystemen en watervoorraden, om zo water de plaats te geven die het verdient. In eerste instantie legt het de krijtlijnen vast voor wat betreft de doelstellingen, beginselen, organisatie, voorbereiding en opvolging van het integraal waterbeleid. Later zal het worden aangevuld met meer

JS

Met het ontwerp van decreet integraal waterbeleid wil Vlaanderen komaf maken met de versnipperde bevoegdheden over het beheer van watersystemen en watervoorraden, om zo water de plaats te geven die het verdient

specifieke titels bij het decreet (bv. rond waterkwaliteit, waterkwantiteit, ...) en met uitvoeringsbesluiten. Het uitgangspunt van de Kaderrichtlijn Water en het ontwerp van decreet integraal waterbeleid is een integrale benadering van de waterproblematiek op stroomgebiedniveau via stroomgebieddistricten (zie verder). Vooropgestelde milieudoelstellingen, zowel voor oppervlaktewater als grondwater, dienen te worden bereikt in 2015. Hierbij wordt niet enkel gekeken naar de chemische 'zuiverheid' van het water, maar spelen ook de ecologische toestand van oppervlaktewater en de beschikbaarheid van voldoende grote grondwatervoorraden een toonaangevende rol.

Om de milieudoelstellingen te bereiken, moeten (internationale) stroomgebiedbeheersplannen worden opgesteld en maatregelenprogramma's worden uitgewerkt tegen 2009. Deze plannen en programma's vertrekken van een analyse in 2004 van de bestaande toestand en een evaluatie van de druk van de menselijke activiteiten op het watersysteem. Deze analyse dient onderbouwd

en aangevuld te worden met resultaten van monitoring (2006). Een economische analyse dient toe te laten een kostenefficiënte combinatie van maatregelenprogramma's uit te werken.

Wat zijn nu de belangrijkste krachtlijnen van dit ontwerp van decreet?

Dit ontwerp van decreet biedt alvast enkele belangrijke instrumenten aan voor een integraal waterbeleid:

De 'watertoets': beter voorkomen dan genezen

Met de watertoets wil de overheid schadelijke effecten van handelingen of activiteiten op watersystemen zoveel mogelijk vermijden. Bij het verlenen van vergunningen dient de vergunningverlenende overheid voorwaarden op te leggen of de vergunning te weigeren indien schadelijke effecten kunnen worden aangetoond of verwacht.

Bij de beoordeling van deze schadelijke effecten moet rekening worden gehouden met de relevante plannen zoals stroomgebiedbeheersplannen en

MD

Met de watertoets wil de overheid schadelijke effecten van handelingen of activiteiten op watersystemen zoveel mogelijk vermijden

De voorgeschiedenis: geen gemakkelijke bevalling...

In december 1994 reeds hechte de toenmalige Vlaamse regering haar principiële goedkeuring aan een voorontwerp van decreet betreffende de organisatie van het integraal waterbeheer. Dit voorontwerp van decreet zou o.a. de bekkencomités een officieel statuut en een duidelijke taakstelling geven. Niettemin bleven belangrijke knelpunten bestaan. Om het integraal waterbeleid in Vlaanderen een meer beleidsmatige vorm te geven, werd in mei 1996 - op verzoek van de toenmalige Vlaamse Minister van Leefmilieu - het Vlaams Integraal Wateroverleg Comité (VIWC: <http://viwc.lin.vlaanderen.be>) opgericht. Het VIWC kreeg tot taak het integraal waterbeheer in Vlaanderen beleidsmatig vorm te geven, te begeleiden en de realisatie ervan te volgen, met als belangrijkste doelstelling alle actoren samen te brengen en informatie uit te wisselen tussen alle betrokkenen. Het VIWC poogde via de Stuurgroep Bekkencomités de bekkenwerking te stroomlijnen en via verschillende werkgroepen (kwaliteit, kwantiteit, natuurlijk milieu, watergebruik, systeemkennis) de kennis te bundelen en het beleid te sturen. Begin 1998 besliste het VIWC tot wijziging van haar structuur en de bekkenwerking. De werkgroepen werden afgeschaft en er kwam een ambtenarenwerkgroep, uitsluitend samengesteld uit waterbeheerders en voorgezeten door de bekkencoördinator. Daarnaast bestond het bekkencomité voortaan uit bestuurlijke mandatarissen, voorgezeten door een ambtenaar van de provincie. Met deze aanpak stelde men een duidelijke scheiding voorop in de verschillende stappen van het planvormingsproces. Zo zouden bij de opmaak van bv. de bekkenbeheersplannen de planvoorbereiding (ambtenarenwerkgroep), de advisering (overlegplatform van sectoren en doelgroepen) en de goedkeuring (bestuurlijke mandatarissen) duidelijk van elkaar gescheiden worden.

Er werd verder gewerkt aan een tweede voorontwerp van decreet integraal waterbeheer. Het voorontwerp van decreet tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid met titels betreffende het integraal waterbeheer, oppervlaktewaterkwaliteit, oppervlaktewaterkwantiteit, grondwater en watervoorziening, principieel goedgekeurd door de Vlaamse regering in 1998, voorzag in een officieel statuut en takenpakket voor het VIWC (opstellen waterbeleidsplan Vlaanderen en het organiseren van het overleg inzake integraal waterbeheer op het Vlaamse niveau) en voor de bekkencomités (uitwerken van een gebiedsgericht beleid en beheer op bekkenniveau). Een aantal versies volgden elkaar op. De versie van einde 1998 die door de Vlaamse regering werd goedgekeurd en geadviseerd door de MiNa-Raad werd vervangen door een versie op 30 maart 1999 die o.m. rekening hield met het overleg met de Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP) en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Deze laatste versie werd niet meer goedgekeurd door de toenmalige Vlaamse regering.

Het Regeerakkoord van de huidige Vlaamse regering van juli 1999 vermeldt dat het voorontwerp van het decreet inzake milieubeleid van de Commissie Bocken verder zal worden gerealiseerd. Hiertoe hoort ook het decreet integraal waterbeleid. De Beleidsnota Leefmilieu 1999-2004 van de Vlaamse minister van Leefmilieu en Landbouw (p. 53 e.v.) geeft verdere invulling aan deze doelstelling uit het Regeerakkoord. Begin 2001 werd aan een juridisch team van de Universiteit van Gent, aangevuld met juristen uit de Vlaamse milieudministraties, de taak opgedragen een nieuw ontwerp van decreet integraal waterbeleid op te stellen.

In juli 2002 is de tekst van het ontwerp van decreet integraal waterbeleid door de Vlaamse regering goedgekeurd en voor advies overgemaakt aan de MiNa-Raad en de SERV. Beide adviesorganen hebben einde 2002 geadviseerd over de tekst. Het juridisch team heeft de adviezen verwerkt ofwel geargumenteerde waarom bepaalde onderdelen van het advies niet worden gevolgd. Op 7 februari 2003 hechte de Vlaamse Regering zijn goedkeuring aan dit aangepaste voorontwerp van decreet en werd de tekst voor advies aan de Raad van State overgemaakt. Afhankelijk van dit advies wordt de tekst opnieuw bijgeschaafd voor het finaal gedeelte van de rit, met name de parlementaire goedkeuring.

MD
De oeverzones van oppervlaktewateren zijn vaak cruciaal voor het natuurbehoud en vormen een buffer tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen

bekkenbeheersplannen. Zolang die niet zijn vastgesteld, is het aan de vergunningverlenende overheid om advies te vragen over het al dan niet optreden van schadelijke effecten bij een door de Vlaamse regering aan te wijzen instantie.

Oeverzones: natuurlijke buffers voor watersystemen

De oeverzones van oppervlaktewateren zijn vaak cruciaal voor het natuurbehoud en vormen een buffer tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen. In het ontwerp van decreet kunnen kwetsbare oeverzones dan ook afgebakend en via erfdiensbaarheden gevrijwaard worden van gerichte bemesting, bewerking met bestrijdingsmiddelen of ruimingsslib, grondwerken en bepaalde bovengrondse constructies.

Verwerving van onroerende goederen

In het ontwerp van decreet wordt de verwerving van onroerende goederen, nodig om de doelstellingen van het integraal waterbeleid te kunnen verwezenlijken, mogelijk gemaakt door middel van 'onteigening ten algemene nutte' of door een voorkeurecht te verlenen aan het Vlaamse Gewest voor percelen die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in afgebakende overstromingsgebieden en oeverzones.

Watersystemen volgen geen administratieve grenzen

Waar het waterbeleid vroeger nogal eens verschilde naargelang de 'administratieve' plaats waar men zich bevond, voorziet het ontwerp van decreet in een meer natuurlijke indeling van watersystemen in stroomgebiedsdistricten, bekkens en deelbekkens.

Grensoverschrijdende stroomgebieden dienen aan internationale stroomgebiedsdistricten te worden toegewezen. Door samenvoeging van het in het Vlaams Gewest gelegen deel van de stroomgebieden van de IJzer en de Brugse Polders met het stroomgebied van de Schelde, zal Vlaanderen nog slechts behoren tot twee internationale stroomgebiedsdistricten, namelijk dat van de Schelde en de Maas. De coördinatie uit de Kaderrichtlijn Water zal plaatsvinden in de schoot van de Internationale Commissies voor de Bescherming van de Schelde en de Maas (ICBS en ICBM) op basis van de nieuwe verdragen die begin december 2002 in Gent werden ondertekend. De stroomgebieden van de Schelde en de Maas worden verder ingedeeld in bekkens (in de Kaderrichtlijn Water is er sprake van 'deelstroomgebieden'). Binnen het Vlaamse Gewest is het bekkenniveau zowat het belangrijkste niveau voor de voorbereiding en afstemming van een integraal waterbeleid. Het grondgebied van het Vlaamse Gewest wordt ingedeeld in 11 rivierbek-

kens (IJzer, Brugse Polders, Gentse Kanalen, Leie, Bovenschelde, Benedenschelde, Dender, Dijle & Zenne, Demer, Nete, Maas). Aangezien de bekkens een vrij omvangrijk gebied kunnen beslaan, wordt voorzien in een verdere indeling in meer kleinschalige deelbekkens, opnieuw op basis van hydrologische en geomorfologische kenmerken. Dit is het niveau waar de meeste maatregelen op het terrein moeten worden uitgevoerd.

De organisatie van het integraal waterbeleid

Aan deze beheersniveaus wordt een **organisatiestructuur** gekoppeld die terugvalt op verschillende bestuurlijke niveaus: het niveau van het Vlaamse Gewest, het niveau van de provincies, de gemeenten en de polders en wateringen. Het decreet streeft binnen de respectievelijke bevoegdheden tot een integratie van de beleidsvoorbereiding via planning, en de uitvoering van integraal waterbeleid. Deze bestuurlijke niveaus zijn geïnspireerd op de huidige gewestbevoegdheden en voor wat de gemeenten, provincies, polders en wateringen betreft, op de huidige beheersbevoegdheden inzake de onbevaarbare waterwegen.

De Vlaamse regering wijst in het kader van het integraal waterbeleid een minister aan die bevoegd is voor de coördinatie en de organisatie van de planning van het integraal waterbeleid. Het integraal waterbeleid impliceert regelmatig en gestructureerd overleg tussen de beleidsverantwoordelijken van het waterbeleid en de verantwoordelijken van andere beleidsdomeinen. Beleidsafstemming is ook vereist op het niveau van de ambtelijke structuren. Hiervoor wordt voorzien in een Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (**CIW**), die in feite het huidige VIWC zal zijn.

Op **bekkeniveau** wordt een driedelige structuur uitgebouwd, bestaande uit een bekkenbestuur (politiek overleg tussen Vlaams Gewest, provincies en gemeenten), een bekkensecretariaat (technisch-ambtelijk overleg) en een bekkenraad (maatschappelijk overleg).

Op **deelbekkeniveau** wordt per deelbekken een waterschap opgericht. Volgens de huidige wetgeving zijn de bevoegdheden inzake waterbeheer op deelbekkeniveau verspreid over het Vlaamse Gewest, de provincies, de gemeenten en de polders en wateringen. Om op het niveau van het deelbekken een op elkaar afgestemd waterbeleid en waterbeheer te kunnen voeren, is dan ook samenwerking

nodig tussen de verschillende water-beheerders.

Er worden twee organisatiemodellen voorzien: het **waterschap** zonder rechtspersoonlijkheid (model A) en het waterschap mét rechtspersoonlijkheid (model B), dit naar analogie van het onderscheid gemaakt in het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking. Het onderscheid tussen beide modellen is voornamelijk gelegen in de graad of intensiteit van samenwerking. Uiterlijk in 2009 dient het samenwerkingsverband model A (zonder rechtspersoonlijkheid) de vorm aan te nemen van een samenwerkingsverband model B. De uitvoering van de stroomgebiedbeheersplannen (vanaf eind 2009), van de bekkenbeheersplannen en deelbekkenbeheersplannen zal daardoor in Vlaanderen door uniforme structuren voor waterbeheer kunnen gebeuren. Het samenwerkingsmodel A laat de besturen toe op vrij soepele wijze ervaring op te bouwen rond het geïntegreerd samenwerken rond waterbeleid op deelbekkenniveau.

De voorbereiding en opvolging van het integraal waterbeleid

De krachtlijnen van de visie van de Vlaamse regering op integraal waterbeleid worden vastgelegd in een **waterbeleidsnota**. Deze krachtlijnen worden, in de filosofie van een gebiedsgerichte benadering van het integraal waterbeleid, zowel voor het Vlaamse Gewest in zijn geheel als per stroomgebieddistrict vastgesteld.

De KRW verplicht de lidstaten tot coördinatie om voor internationale stroomgebieddistricten tot een enkel internationaal **stroomgebiedbeheersplan** te komen. Indien er geen internationaal stroomgebiedbeheersplan wordt opgesteld, maken de lidstaten een stroomgebied-

beheersplan op voor de op hun grondgebieden liggende delen van het internationale stroomgebieddistrict, waarin het voorontwerp van decreet dan ook voorziet.

Op het bekkenniveau voorziet het ontwerp van decreet in **bekkenbeheersplannen en bekkenvoortgangsrapporten**. Het jaarlijks bekkenvoortgangsrapport beoogt in de eerste plaats de rapportering over de uitgevoerde elementen van het bekkenbeheersplan en de opgave van de nog te verrichten activiteiten.

Het lokale waterbeleid is een belangrijke schakel in het integraal waterbeleid. Om ook op dit niveau te zorgen voor een goede organisatie en uitvoering van het integraal waterbeheer, wordt voorzien in de opmaak van **deelbekkenbeheersplannen**. De bestaande lokale waterplannen kunnen worden gebruikt als bouwstenen voor de deelbekkenbeheersplannen. De lokale initiatieven moeten worden ingepast in het waterbeleid dat werd uitgetekend op deelbekkenniveau.

Er dient ook een **register van beschermde gebieden** te worden gemaakt, met name van deze gebieden die op grond van Europese richtlijnen inzake water of voor het behoud van habitats of rechtstreeks van water afhankelijke soorten, moeten worden beschermd.

Frank Maes

Voor u nader verklaard:

- ***Decreet:** een wet uitgevaardigd door een gewest of gemeenschap
- ***Integraal waterbeleid:** een beleid dat zich inlaat met watersystemen en het geheel van menselijke en maatschappelijke gebruiksfuncties en activiteiten dat hiermee samenhangt. Hierbij wordt het watersysteem beschouwd als een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers, het natuurlijk milieu en de technische en ecologische infrastructuur, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijhorende fysische, chemische en biologische kenmerken en processen.
- ***MiNa-Raad:** de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, het openbaar adviesorgaan t.b.v. de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement (<http://www.minaraad.be>)
- ***Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP):** in 1991 opgericht om de gemeenschappelijke belangen van de Vlaamse provincies te behartigen en hun provinciaal beleid te ondersteunen (<http://www.vlaamseprovincies.be>)
- ***Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VWSG):** in 1994 opgericht om de gemeenschappelijke belangen van de Vlaamse gemeenten en OCMW's te behartigen en hun beleid te ondersteunen door informatievoorziening, advies en overleg (<http://www.wsg.be>).
- ***SERV:** de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen is het in 1985 opgerichte overleg- en adviesorgaan t.b.v. de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement van de Vlaamse sociale partners: het ABVV, ACLVB en ACV als vertegenwoordigers van de werknemers, en de BB, het UNIZO, de VCSPO en het VEV als vertegenwoordigers van de werkgevers (<http://www.serv.be>).
- ***Commissie Bocken:** Interuniversitaire Commissie ter Herziening van het Milieurecht in het Vlaamse Gewest
- ***Erfdienstbaarheid:** een last rustend op een stuk grond, ten behoeve van het gebruik van een nabijgelegen onroerend goed, bv. recht van afwatering, recht om over iemands grond toegang te krijgen tot eigendom, enz.

MD

Watersystemen volgen geen administratieve grenzen